

RHYTHMUS DE S. WILLIBRORDO

(DOM GERBERT, *Script. de musica*, II, 121.)

Laudes Christo die nunc isto
 Celebrant omnes ubique fideles
 Magno tripudio,
 Ob venerationem patris eximii
 Sancti Willibrordi.
 Hunc cœlitus deiapsa enitens notavit luna,
 Quæ ejus matri visa per cœleste oroma.
 Hinc veluti sidus clarissimum
 Sui jubaris radium
 Per mundi sparserat circulum
 Dum tetras peccati tenebras
 Cordi hominum insitas
 Verbi splendore fugaverat.
 Hoc gens Britonum atque Hibernia
 Cum omni Fresia,
 Hoc testantur Franci et Germani
 Gallorum populi.
 Nec inclita ignoravit hunc urbs Romula
 Etsi potens mundi domina.
 Angelico quando præsul doctus oraculo

A Illum subsecravit Domino.
 Dehinc fidei fervore succensus,
 Aras dæmonum fregit providus.
 Gladii ictus attingit
 Ipsius caput, aliquid sed non nocuit.
 Nam lympha suæ precii tradita
 Jam multorum agmina potavit in arida.
 Tum vini auxit satis pocula :
 Infirmis perplurima contulit subsidia
 Hic hodie verus Israelita
 Ægypti tenebras evasit
 Vicini auctus spoliis.
 Et veniens cum lucro fideliter,
 Audire meruit gratanter,
 Euge intra feliciter.
 B Eia nunc devoti quem rogitemus
 Cuncti ore, corde psallentes ac dicentes :
 Nos tui qui festa colimus
 Mente pia, o clemens, clementer
 Adjuva semper.

ANNO DOMINI MCVII

PIBO EPISCOPUS TULLENSIS

NOTITIA HISTORICA

(Ex *Gallia christiana* novæ editionis, tom. XIII, pag. 991)

Natione Saxonicus Pibo vel Poppo, parentes genere claros habuit, patrem scilicet Theotmarum et matrem Dugueram al. Udlicam. Sub Annone magistro, qui postea Coloniensis factus fuit archiepiscopus, sex integros annos litteris studuit. Primum fuit canonicus in ecclesia Alberstadiensi, tum in Moguntinensi. Dehinc ab imperatore Henrico IV eleemosynarii et cancellarii munere honestatus, cum eodem principe anno 1070 Tullum accessit, ipso tempore quo de præsulis electione agebatur. Pibonis germanus Bernardus comes nihil non movit apud Cæsarem ut ad episcopalem dignitatem frater suus promoveretur. Equidem canonici, principis cognita voluntate, unanimi voto Pibonem in episcopum elegerunt. Probavit electionem Trevirensis archiepiscopus, rogatusque ab imperatore Metis electum consecravit; assistentibus Metensi et Viridinnensi præsulibus, qui novum episcopum usque Tullum comitati, pontificali sedi imposuerunt. Linguae Tullensium inscivus Pibo, valde ingemuit quod populum sibi creditum patria lingua erudire non posset : verum etsi jam sexagenarius, tantam Francicæ lingue exhibuit operam, ut uno minus anno plebem suam capax fuerit edocere. Adalberoni abbati S. Benigni Divionensis factas a decessoribus suis donationes hoc ipso anno 1090 confirmavit. Epistolam circa annum 1072 ab Alexandro II papa accepit, qua pontifex queritur quod ille ecclesiam Sancti Mauricii, sitam in loco qui dicitur Villa, super Blesam, eadem libertate vellet destruere qua domus Leo papa Dervensibus concesserat, ut inibi habitantes monachi absque ulla emptione altare S. Mauricii perpetuo possiderent,

excepto quod capellanus, cui cura villæ contigisset, censum persolveret. Plurimas res eodem anno monasterio sancti Apri Pibo indulsit, videlicet altare de Bladenaco super Mosellam, et altare de Fanis ultra Mosam juxta Barrum castrum; confirmavit etiam omnia quæ eidem loco ab antecessoribus suis aliisve donatoribus tradita fuerant. Vetuit insuper in synodo ne ullus toparcha vassallos monasterii ad capiendâ arma cogeret absque consensu abbatis, quem solum, vel monachum ab eo designatum, penes jus esset illos ad militiam deducendi. Inter Widonem ejusdem cœnobii Sancti Apri abbatem et Odelricum militem exortam de portione prædii Bainivillæ controversiam compescuit v. Id. Octob. 1074. Ad ipsius Widonis abbatis preces anno 1079 et insequenti res omnes tam a Bruchardo quam a Gauzino et Brnnono Sancto Apro traditas laudavit. Una cum Herimanno episcopo Metensi, cujus inaugurationi adstitit anno 1073, testis et arbiter fuit in Kal. Maii hujusce anni factæ compositionis inter Walonem abbatem S. Arnulfi Metensis et Buxeriensem abbatissam, cui licitum fuit construere pontem super fluvium *Murth*, ea conditione ut annuatim ipsa abbati censum duodecim denariorum persolveret. Dedit quidem Pibo litteras in gratiam ecclesiæ Sancti Deodati. Designatus est anno 1074 cum Udone Trevirensi archiepiscopo et Hermanno Metensi præsule a Gregorio VII pontifice, ut Theodoricum Viridunensem, qui monachos Sancti Michaelis anathemate percusserat, ex eo quod generali adessee detrectassent supplicationi, ad solvendam excommunicationem incitaret. Privilegium monasterio S. Michaelis ad Mosam indulsit an. 1076, quo gravissima ei intentata est actio: clericus enim quidam, Tullensis ecclesiæ custos, querelam ad papam detulit, quod episcopus non ei tantum ecclesiam ab officio custodis dependentem denegasset, sed et ipsum a functionibus suspendisset. Præter hæc aiebat se episcopo respondisse nullam ei deberi obedientiam, ex eo quod Simonæ reus esset: illum siquidem custos insimulabat archidiaconatus, ecclesiarum consecrationes, ipsasque ecclesias vendidisse; publice cum concubina, quam laicorum more sibi copulaverat sacramento, et ex qua filium susceperat, degere; quin et episcopatum pretio comparasse. Ad hæc addebat clericus se aliosque canonicos audivisse Pibonem crimina hæc fatentem ac dicentem velle poenitentiam agere. Ira fervidus Pibo, graviter clerico succensuit et urbe discessit. Quo absente, milites in claustrum introeuntes, minas intendere clerico, qui vitæ suæ et honori veritus, clam urbe egressus est. Antistes, accepta custodis fuga, omnes ejus facultates exhausit ac diripuit, eumque ad extremam adegit egestatem. Huic itaque visum est summum pontificem appellare, qui ea de re ad Udonem Trevirensensem ejusque suffraganeos Theodoricum Viridunensem et Herimannum Metensem duas direxit epistolas episcopum ergo commonendi, ut debitam clerico exhiberet

A justitiam. « Deinde, inquit pontifex, convocatis Tullensibus clericis per veram eos obedientiam, imo sub criminatione anathematis constringite, ut quidquid de introitu et vita episcopi sciunt, et vos undique explorata veritate, quid nobis inde credendum sit, in synodo vel ante synodum, quam in prima hebdomada Quadragesimæ celebraturi sumus, per litteras vestras notificare nullatenus prætermittite. Quod si episcopus, ut optamus, innocens de tot ac tantis criminibus apparuerit, quod clericus temere percavit, quoniam ad nostram venit audientiam, qualiter juste corrigatur, Deo aspirante procurabimus. Si vero episcopus ea, quæ sibi intenduntur, veraciter remove non poterit, nullo modo ferendum est nobis vel vobis, ut locum pastoris lupus obtineat. » Interea Pibo schismaticorum partes suscepit, ac paulo post comitiis ab Henrico IV imperatore Vormatiæ habitis præsens, cum multis aliis præsulibus sub falsorum criminum specie Hildebrandum summum pontificem non esse judicare ausus est. Plures ex episcopis qui adfuerunt conventui, quos inter Udo Trevirensis, Theodoricus Viridunensis et Herimannus Metensis in adeo gravem culpam cecidisse ingemuerunt. Quod ubi Gregorio papæ notum fuit, litteris eos admonuit, ut quod schismaticorum pervasione deliquerant, competenti emendatione corrigerent, « ut sicut, inquit pontifex, mater vestra de excessu vestro condoluit, ita de satisfactione lætetur. » Dedit et eisdem præsulibus mandatum Pibonem admonendi, ut ea quæ illi injuncta sunt, deinceps facere non omittat: « Decuerat enim, addit hic pontifex, ut de objectis sibi debuisset respondere magis, quam contra auctoritatem principis apostolorum ad defensionem iniquitatum suarum arma corripere, atque regem sollicitare, id contra nos præsumere, quod nunquam licuit, neque Deo annuente licebit in aliquem clericum fieri. Qui si verba exhortationis nostræ contempserit, auctoritate beati Petri enim a communionem corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi separatam esse sibi notificetis. » Porro schisma ejuravit Pibo circa annum 1078, et in gratiam cum papa rediit. Insequenti astitit cum comprovincialibus episcopis electioni Egilberti Trevirensis, cui laud canonica via, sed regia auctoritate electo manus imponere recusavit. Ad id tempus imposita sibi a clerico Viridunensi crimina diluere constituit. Qua de re exstat epistola Gregorii VII ad Herimannum Metensem, in qua ait pontifex quod cum Pibo propter imperii turbas sex episcopos, qui innocentiam ejus testificarentur, cogere non potuisset, ei munia episcopalia obire permittat, prius tamen probata coram quatuor episcopis innocentia. Si eum, perguit ille, inculpabilem indubitanter esse cognoveris, fraternam manum auxilii præbere non differas.

Verumtamen, qua nescio inconstantia, ad schismaticorum partes Pibo reversus, ad coactum imperatoris jussu Ultrajectinum conciliabulum, ubi Gregorium VII statutum fuit anathemate plectere,

accessit anno 1080, et quidem ipse ab imperatore id exsequendi curam accepit. Ille vero timore perterritus, nocte cum Theodorico Viridunensi clam se proripuit, ne tam scelerati facinoris esset particeps. Post hoc conventiculum, Romam pontificem adiisse dicitur, a quo sibi non absolutionem modo, sed et potestatem schismaticos absolvendi præsumptus, qui ad ecclesiæ reverterentur gremium, assecutus est. Imperatoris in offensam prolapsus anno 1084, ex eo quod Moguntiam non convenisset ad consecrationem Egilberti Trevirensis, ad tempus iræ cedendum duxit. Consilium itaque cepit Jerosolymam religionis causa adeundi. Priusquam vero proficisceretur, Sophia comitissa cœptam a Theodorico duce Lotharingiæ avo suo, et a se absolutam capellam sub Asmantia consecrari desideravit. Intercessit Hodierna S. Glodesendis in urbe Metensi abbattissa, hac inducta ratione quod hæc capella in territorio Domini Martini de jure capituli sui constructa esset: sed tandem eo pacto assensit, ut certum censum comitissa S. Glodesendi persolveret. Tum capellam hanc, in honorem S. Mariæ a Pibone dedicatam, Sophia sancto Michaeli ad Mosam in manu Sigifridi abbatis tradidit. Libertatem ejus capellæ concessit Pibo episcopus, qui ait hoc pactum firmatum fuisse illo anno, quo Jerusalem ipse iturus erat, scilicet anno ab Incarnatione Domini 1085, indictione viii. Peregrinationem Jerosolymitanam aggressus est cum Conrado Luciliburgensi, et in itinere voto se obligavit, si in patriam salvus et incolumis rediret, monasticam vitam se professurum. Quod reipsa redux præstitit in Divionensi Sancti Benigni cœnobio, cui primo sui pontificatus anno altaria duo ab Udone concessa litteris suis confirmaverat. Facta vero professione, a diocesanis suis desideratus, jussu pontificis Victoris III Ecclesiæ suæ curam resumere coactus est, cui veræ crucis portionem, a Constantinopolitano dono acceptam, auro gemmisque ornatam dedit. Cellulam monachorum apud Barrum a Sophia comitissa conditam et subjectam monasterio S. Michaelis diocesis Viridunensis probavit anno 1088. Snum præbuit assensum anno 1091 ut Lutulfus decanus monasterium in honorem S. Leonis ædificaret; laudavitque omnes eidem loco factas donationes. Eodem anno turrim jussit ædificari in cathedrali ecclesia, in qua duas suspendit campanas, triaque erexit altaria. Magnam quidem hanc coronam, chorum inter et altare suspensam, in cujus circuitu accenduntur cerei, ecclesiæ suæ dono dedit. Ad hæc adde quadraginta modios vini: nec non ecclesiam quamdam, quæ largitus est ea lege, ut quotannis fieret ejus anniversarium. Ecclesiam S. Chlodulfi apud Lainum dedicavit anno 1092, ac paulo post Beatricem, quondam uxorem Bertholdi ducis, defunctam vii Kal. Novembris hujus anni, in urbe Tullensi sepelivit. Egilberto metropolitano schismate inquinato ille,

A ejusque comprovinciales episcopi, significarunt anno 1093 se amplius ei non obtemperaturos. Ad eam ætatem referendum videtur responsum Urbani II papæ ad plurimas a Pibone propositas quæstiones. Dedit litteras anno 1094 de fundatione prioratus S. Theobaldi de Amerevilla. Richerum Viridunensem nuper ab Hugone Lugdunensi ordinatum in episcopalem civitatem redeuntem honorifice accepit anno 1095. Claromontano concilio, in quo Saracenis ad terræ sanctæ recuperationem indictum est bellum, interfuit hoc ipso anno; quin et ipse crucem sumpsisset, nisi ætate infirmitatibusque fuisset præpeditus. Quamplurimarum ecclesiarum in diocesi sua fecit consecrationes, pluriunque, abbatiarum et prioratuum fundationes probavit. Largitus est anno 1096 altare situm in Commarceio beatæ Mariæ Molismensi cum conditione sex denarios census solvendi. Ursus quidam ortu Beneventanus, post varias peregrinationes in Lotharingiam accessu, substituitque prope Novum Castum in monte Sionna, ubi oratorium construxit in honorem sancti Jacobi apostoli, cujus reliquias, quas secum attulerat, ibidem reposuit. Id oratorium a Pibone consecratum fuit; dein cella oratorio adjuncta est, quam Pibo ad Ursi preces S. Mansueti monasterio contulit, ut in ea collocarentur monachi, quibus altare S. Germani de Sionna concessit, litterisque datis 1097, iv Kal. Martii statuit ut omnes montem illum inhabitaturi, ad cellam illam convenirent pro baptismo et sepultura, cæterisque animæ et corporis subsidiis. Consecravit anno 1101 v Id. Octob. ecclesiam de Portu. Rogante Theomaro abbate S. Mansueti, ratum habuit donum Drogonis capiferi et Evæ uxoris ejus, in ecclesia Sancti Mansueti sepultorum, anno 1102, indict. x. Ad ejusdem abbatis preces firmavit omnes S. Mansueti possessiones an. 1103, indict. xi. Subscripsit anno 1105 litteris de fundatione cellæ apud castrum Vallis-coloris, in fundo a Josfrido nobilissimo principe Molismensi cœnobio attributo. Richardum Albanensem episcopum et apostolicæ sedis legatum honorifice accepit anno 1107, ipsumque precatus est ut consecraret recens instauratam Sancti Mansueti ecclesiam, itemque absolutam a Sehero abbate Calmosiacensem, cujus in gratiam quam plurima jam ab ipso acta fuisse testatur Calmosiacense chronicon. Eodem anno decessit mense Novembri ex necrologio Sancti Mansueti xi Kalendas Decembris, ex necrologio S. Vitoni et S. Benigni Divionensis ix Kalendas, et ex necrologio cathedralis viii Kalendas, cum Tullensi ecclesiæ præfuisset annis 58. Sepultus in ecclesia Tullensi, in sacello S. Mariæ Magdalenzæ: unde pluribus post annis eruta ejus ossa, cum ossibus Reginaldi de Sylvanecto episcopi humata sunt prope minorem portam, qua ex cathedrali in claustrum descenditur.